

Stockholms
stad

**Kulturförvaltningen
Stockholms stads
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
April 2017**

stockholm.se

1.0 Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

April 2017

Dnr: 1.1/1675/2017

Utgivningsdatum: 2017-05-03

Kontaktperson: Stefan Elm

Innehåll

Inledning	4
Definitioner	4
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige.....	5
Kulturförvaltningens verksamhet och förebyggande aktiviteter	7
Kulturförvaltningens förebyggande aktiviteter:	8
Utbildning	9
Uppföljning	9

Inledning

Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den som inom en extremistisk miljö begår brott för sin sak, eller stödjer att ideologiskt motiverade brott begås, har tagit sig rätten till tolkningsföreträde och anser sig agera med ett ärofyllt uppdrag där målet är det som de själva uppfattar är det bästa för samhället. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.¹

I maj 2016 beslutade kommunstyrelsen stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.² I riktlinjerna framgår att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanerna är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Handlingsplanerna bör inbegripa även externa aktörer som kan identifieras för de åtgärder som avses genomföras och tydliggöra vilka aktörer som är ansvariga för arbetet.

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism följs upp under mål 1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar.

Definitioner³

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande – med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk

¹ *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17

² Dnr 155-943/2015

³ Ibid, s. 20-23

samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Radikalisering är en social process och det finns olika uppfattningar om hur processen går till. För att skilja ut den icke-våldsbejakande radikaliseringsprocessen används här Sakerhetspolisens smalare definition:

Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utöver ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige⁴

Tre olika våldsbejakande extremistiska miljöer beskrivs; den autonoma miljön, vit makt-miljön och den islamistiska extremistiska miljön.

Autonoma miljön

Det den autonoma miljön strävar efter är ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.

På kortare sikt är målet att försvara arbetarklassen mot vad man uppfattar som olika typer av angrepp. Försvaret mot dessa upplevda angrepp kan innefatta allt från fysiska attacker på meningsmotståndare till laglig lobbyverksamhet för förändrad lagstiftning.

Ideologin har en positiv inställning till feminism och HBT-personer och en positiv syn på invandring och mångkultur. Den autonoma miljöns ärkefiende är de som vill inrätta ett auktoritärt styre, vill begränsa invandringen och som säger sig värna den svenska etniciteten. Den avsedda ärkefienden är de som återfinns inom vit makt-miljön samt inom de icke våldsbejakande ideologiska miljöerna vilka ofta refereras till som högerextremistiska. Personer inom den autonoma miljön använder benämningen fascister för att

⁴ *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 30-37

beskriva sina meningsmotståndare och alla andra som uppfattas upprätthålla fascistiska strukturer, exempelvis också företagare och myndighetsföreträdare. Brottsförebyggande rådet och Säkerhetspolisen beskriver att den autonoma ideologin inte kan ses som en sammanhållen ideologi utan betonar att det rör sig om flera olika inriktningar kopplat till olika sakfrågor, men under ett och samma ideologiska tak.

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen.

Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den national-socialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön). En central tanke inom hela miljön är föreställningen om en judisk konspiration och ett judiskt inflytande som anses hota den vita rasen, en judisk ockupationsregering – Zionist Occupation Government (ZOG). Det påstås att inflytandet utövas, inte bara från judar, utan också från andra som är en del i konspirationen. Exempel på institutioner och makthavare som av vit makt-miljön är utpekade som understödjare av ZOG är media och staten, i synnerhet polisen. De problem som finns i samhället förklaras bero på det judiska inflytandet och det mångkulturella samhället.

Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva. Med kultur avses dock något som är lika oföränderligt som det man tidigare kallade ras, alltså något en person har med sig från födelsen och som är bestående. Framtoningen kan uppfattas ha blivit mjukare och uppmaningarna till brott förs fram med hjälp av en annan retorik, där den som är mottagare av budskapet ändå förstår att innebörden inte förändrats. År 2009 skrev Brå och Säkerhetspolisen att det inte finns någonting som pekar på att förändringen är annat än språklig.

Våldsbejakande islamistiska extremistmiljön

Enligt Säkerhetspolisen är den svenska våldsbejakande islamistiska extremismen huvudsakligen inspirerad av al-Qaida-ideologin. Det är en global ideologi som motiverar attentat mot civila, dels som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Den globala islamistiska extremismen har fått en tillströmning av anhängare, mycket tack vare vissa ideologers extensiva spridning av budskap

om att det krävs våldsamma metoder för att förändra samhället. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre och att återinföra den muslimska kulturens storhetstid.

Sedan några år tillbaka har personer rest från Sverige till Syrien och Irak för att på olika vis stötta olika terroristorganisationer, framför allt det som idag kallas Islamiska staten eller Isil. Rekryteringen av unga personer till Isil sker på ett medvetet sätt i hela världen.⁵

2013 började personer som anslutit sig till i första hand terroristgruppen Isil, att återvända till Sverige. Detta har fortsatt och under 2015 hade över 100 personer återvänt till Sverige. Under slutet av året visade det sig dock att färre personer återvände, bland annat på grund av att det blev svårare att ta sig tillbaka från regionen. Personer som återvänder utgör ett potentiellt hot mot Sverige. De kan ha avsikt att gå till angrepp mot länder som Isil anser som fiender. Det kan vara länder som står för pluralism och öppenhet eller som på annat vis går emot den livssyn som Isil står för. Två faktorer som särskilt påverkar risken för terroristattentat i ett land är om landet aktivt deltar i den militära kampen mot en terroristorganisation eller upplevda kränkningar av islam. Många av dem som återvänder har förmåga att genomföra terroristbrott men det är endast ett fåtal som bedöms ha avsikt att begå brott i Sverige.⁶

Kulturförvaltningens verksamhet och förebyggande aktiviteter

Stockholm ska kunna erbjuda alla ett kulturliv som är angeläget och av hög kvalitet. Det ska vara en plats där alla kan upptäcka nya platser, möta nya människor, skapa och ta del av en mängd kulturuttryck. Genom att också ge stöd till det fria kulturlivet, konstnärerna och konsthantverkarna har Stockholms kulturförvaltning den viktiga uppgiften att främja och utveckla kulturlivet i hela staden. Kulturförvaltningen ansvarar för huvuddelen av de kommunalt drivna kulturverksamheterna i staden. Verksamheterna inom kulturförvaltningen är

- Stockholms stadsbibliotek
- Kulturskolan
- Liljevalchs konsthall & Stockholm konst
- Stadsmuseet
- Medeltidsmuseet
- Stockholmia

⁵ Säkerhetspolisen 2015, s 40

⁶ Ibid, s.41

Kulturförvaltningen ansvarar även för flera evenemang, till exempel Kulturnatt Stockholm, Stockholms Kulturfestival, ungdomsfestivalen We Are Sthlm och medborgarskapsceremonin den 6 juni.

I kulturförvaltningens uppdrag att bidra till det fria kulturlivet, ska dess verksamheter fungera som nödvändiga mötesplatser för oliktankande men under demokratiska former. Dessa mötesplatser är ofta i publika miljöer dit allmänheten har tillträde. Så i takt med att samhällsutveckling förändras, där utanförskap, radikalisering blivit allt vanligare och samhället blir mer stängt, är kulturförvaltningens arenor, där möjligheten fortfarande finns att försöka sprida budskap eller inhämta information gällande våldsbejakande extremism.

De öppna biblioteken är exempel på sådana arenor. Även andra avdelningar inom kulturförvaltningen kan detta ske, dock inte lika lätt. Bibliotekens öppna allmänna platser med tillgång till böcker, film och datorer medför en större möjlighet för extremister att vara verksamma. Ett annat sätt att försöka få ut extremistiskt budskap är att genom vilseledande information och falska uppgifter söka kulturstöd och på den vägen få tillgång till arenor att nyttja för sitt ändamål.

Utifrån de riskområden som identifierats avseende våldsbejakande extremism, kopplat till Kulturförvaltningens verksamheter, har fyra aktiviteter satts som grund för det förebyggande arbetet. Men handlingsplanen är ett levande dokument och revideras löpande, vilket innebär att nya aktiviteter kan komma att läggas till.

Ansvarig för handlingsplanen är förvaltningens samordnare för våldsbejakande extremism, men arbetet sker i samverkan med ansvariga inom varje avdelning på kulturförvaltningen.

Kulturförvaltningens förebyggande aktiviteter:

- Skapa rutiner för samverkan mellan stadsdelarna och kulturförvaltning gällande utbyte av lokal information och kunskap runt våldsbejakande extremism.
- Höja kunskap och kompetens för förvaltningens personal inom området våldsbejakande extremism.
- Se över befintliga rutiner och utveckla vid behov nya rutiner, gällande att inte extremistiska budskap ska kunna spridas inom eller i angränsning till förvaltningens arenor.
- Genomlys förvaltningens befintliga rutiner och handlingsplaner för kulturstöd. Detta för att säkerställa att

rutiner fungerar, så att inte extremistiska verksamheter genom stöd från kulturförvaltningen kan få möjlighet att verka.

Utbildning

Avgörande för ett framgångsrikt arbete är att kunskapsnivån inom området höjs. En utbildningsinsats behöver därför genomföras.

I första hand är det personal verksam inom de publika verksamheterna som behöver höja sin kompetens.

Utbildning ska erbjudas till anställda för att utveckla kompetensen kring hur identifieringen av extremistiska miljöer och individer bäst görs och vilka insatser och åtgärder som är mest lämpliga att genomföra.

Den centrala samordnaren ska ta fram en stadsövergripande utvecklingsplan. Utbildning ska genomföras i samverkan mellan stadsledningskontoret och förvaltningarna.

Uppföljning

Att handlingsplanerna är uppdaterade och efterföljs ska årligen följas upp inom ramen för verksamhetsberättelse och bokslut.